

**Uchwała Nr XXVII/393/2017
Rady Miejskiej w Jaworznie**

z dnia 30 marca 2017 r.

**w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Jaworznie
na lata 2017 – 2020”**

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r., poz. 814 ze zm.), art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r., poz. 446 ze zm.), art. 17 ust. 1 pkt 1 i art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r., poz. 930 ze zm.)

**Rada Miejska w Jaworznie
uchwala, co następuje:**

§ 1

Przyjmuje się „Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Jaworznie na lata 2017 – 2020”, zwaną dalej Strategią, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Zobowiązuje się Prezydenta Miasta Jaworzna do składania rocznych sprawozdań z realizacji Strategii, w terminie do dnia 31 marca.

§ 3

Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Jaworzna.

§ 4

Traci moc uchwała Nr LIII/687/2006 Rady Miejskiej w Jaworznie z dnia 28 kwietnia 2006 r. w sprawie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Jaworznie na lata 2006-2020.

§ 5

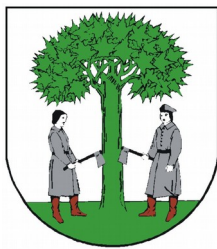
Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miejskiej w Jaworznie

Wiesław Więckowski

Załącznik do Uchwały Nr XXVII/393/2017
Rady Miejskiej w Jaworznie
z dnia 30 marca 2017 r.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W JAWORZNIE NA LATA 2017 – 2020

Jaworzno, marzec 2017 r.

SPIS TREŚCI

- I. WPROWADZENIE - 4
- II. DOKUMENTY STRATEGICZNE - 5
- III. DIAGNOZA SPOŁECZNA - 7
- IV. ZASOBY INSTYTUCJONALNE - 13
- V. BUDOWA PROGRAMÓW STRATEGII - 13
- VI. CEL GŁÓWNY STRATEGII - 16
- VII. CELE STRATEGICZNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ I DZIAŁANIA - 16
- VIII. WSKAŹNIKI REALIZACJI DZIAŁAŃ - 24
- IX. PROGNOZA ZMIAN W ZAKRESIE OBJĘTYM STRATEGIĄ - 25
- X. RAMY FINANSOWE – 26
- XI. MONITORING I EWALUACJA - 27
- XII. POSTANOWIENIA KOŃCOWE - 28
- BIBLIOGRAFIA - 28

I. WPROWADZENIE

Strategia jest jednym z podstawowych dokumentów kształtujących i obrazujących politykę społeczną miasta oraz mających wpływ na tworzenie spójności lokalnej. Tworzenie Strategii determinują ogólne procesy cywilizacyjne, demograficzne, ekonomiczne, społeczne, zadania wynikające z ustawowego systemu polityki społecznej, zobowiązania wynikające z przynależności do Unii Europejskiej i w dużo większym stopniu lokalne potrzeby i problemy, a także zasoby materialnej infrastruktury i społeczny potencjał miasta.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, Strategia zawiera w szczególności:

- 1) diagnozę sytuacji społecznej,
- 2) prognozę zmian w zakresie objętym strategią,
jak również określenie:
  - a) celów strategicznych projektowanych zmian,
  - b) kierunków niezbędnych działań,
  - c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
  - d) wskaźników realizacji działań.

Wyliczenie elementów, jakie Strategia ma zawierać ma charakter przykładowy, a wynika to z użytego przez ustawodawcę zwrotu „w szczególności”. Z jednej strony jest to forma wpłynięcia na zawartość merytoryczną dokumentu, a z drugiej strony ma się to przyczynić do ujednoczenia dokumentów wytwarzanych w tym zakresie.

Termin „strategia” jest też synonimem takich określeń jak: sposób, opcja, droga postępowania. Takie rozumienie jest bliskie konstrukcji niniejszej Strategii, która jest rodzajem dyrektywy i drogowskazu dla podmiotów planujących działania w zakresie rozwiązywania problemów społecznych. Strategia wypracowuje zasady, wartości i metodologię do prac nad programami sektorowymi, które są jej integralną częścią. Operacjonalizacja Strategii następuje poprzez programy i projekty.

Strategia ma stanowić podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych, podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk), które są oceniane negatywnie.

Niektóre ważne dziedziny jak oświata, ochrona zdrowia, bezpieczeństwo publiczne, mieszkalnictwo są przedmiotem zainteresowania Strategii w stopniu, w jakim pojawiające się w tych obszarach problemy społeczne, stykają się ze zjawiskiem wykluczenia lub zagrożenia wykluczeniem społecznym jednostek i grup. Dziedziny te posiadają własne strategie i programy.

II. DOKUMENTY STRATEGICZNE

Cele strategiczne i kierunki działania określone w Strategii oraz planowane w ich ramach przedsięwzięcia wpisują się w kierunki polityk w sferze społecznej, formułowanych i realizowanych na poziomie Unii Europejskiej, na poziomie Kraju oraz na poziomie Regionalnym i Lokalnym.

1. POZIOM UNII EUROPEJSKIEJ

„Europa 2020 – strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu”. Jednym z 5 celów Strategii jest walka z ubóstwem i wykluczeniem społecznym, a jedną z inicjatyw przewodnich jest europejski program walki z ubóstwem.

2. POZIOM KRAJOWY

1) „Strategia Rozwoju Kraju 2020”.

2) „Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego”.

3) „Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020”.

SRKL zawiera diagnozę głównych problemów i obszarów wymagających podjęcia działań w celu poprawy sytuacji. Zakres tych obszarów jest szeroki. Obejmuje zagadnienia z różnorodnych dziedzin życia, w tym: rynku pracy, polityki społecznej i opieki zdrowotnej, edukacji, problematyki osób niepełnosprawnych i starszych.

4) „Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020”.

Celem głównym jest wzmocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno – gospodarczym Polski. SRKS przyjmuje następującą definicję kapitału społecznego „to wynikająca z zaufania oraz obowiązujących norm i wzorów postępowania, zdolność obywateli do mobilizacji i łączenia zasobów, która sprzyja kreatywności oraz wzmacnia wolę współpracy i porozumienia w osiąganiu wspólnych celów”.

5) „Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej Integracji”.

Jest to dokument o charakterze operacyjno – wdrożeniowym ustanowiony w celu realizacji w/w Strategii.

3. POZIOM REGIONALNY

1. „Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006 – 2020. Aktualizacja 2015”.

Celem głównym jest poprawa warunków i jakości życia mieszkańców województwa śląskiego. Cele strategiczne to:

- 1) tworzenie warunków do powstawania i właściwego funkcjonowania rodziny, zapewniającej prawidłowy rozwój i opiekę wszystkim jej członkom, zwłaszcza osobom zależnym. Wzmocnienie polityki prorodzinnej.
  - 2) tworzenie warunków do pełnego uczestnictwa osób starszych w życiu społecznym w tym zawodowym.
  - 3) wzmocnianie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym.
  - 4) poprawa warunków i jakości życia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i społecznie wykluczonych.
  - 5) integracja i rozwój regionalnego systemu kształcenia ustawicznego i doskonalenia zawodowego kadr pomocy i integracji społecznej o charakterze wielosektorowej struktury współpracy, ze szczególnym uwzględnieniem konieczności rozwoju pracy socjalnej (w tym nowych zawodów i specjalności).
  - 6) wspieranie działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
  - 7) wzmocnianie bezpieczeństwa publicznego.
2. „Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego 2014 – 2020”.
- Celem projektów dofinansowanych z RPO jest wzrost spójności społecznej i zmniejszenie dysproporcji w poziomie życia mieszkańców.

4. POZIOM LOKALNY

„Strategia Zintegrowanego i Zrównoważonego Rozwoju Jaworzna na lata 2001 – 2020”.

Merytoryczna spójność lokalnej Strategii z priorytetami i kierunkami przywołanych powyżej dokumentów, także innych regulujących poszczególne dziedziny polityki społecznej, pozwoli na tworzenie sektorowych programów działania, poprawiających jakość życia grup we wszystkich obszarach zagrożenia i planowania strategicznego.

III. DIAGNOZA SPOŁECZNA

1. Konstruowanie diagnozy

Tworzenie Strategii musi być oparte o rzetelną diagnozę i analizę realnie istniejących problemów społecznych. Zdefiniowanie, zinventaryzowanie i rozpoznanie problemów i to zarówno w sferze faktów jak i opinii, postaw, stanów świadomości mieszkańców miasta odnośnie dotyczących ich lub doświadczanych przez nich zjawisk społecznych jest niezbędne, dla określenia celów, kierunków i sposobów działania, zmierzających do rozwiązywania problemów społecznych.

Najbardziej wiarygodne i pomocne w tym względzie jest badanie faktów społecznych i statystyk zawartych w dokumentacji instytucji i organizacji obsługujących mieszkańców. Jeden z największych zasobów niezbędnych informacji posiada Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jaworznie.

Najważniejsze źródła danych statystycznych:

- 1) Główny Urząd Statystyczny,
- 2) sprawozdanie resortowe MRPiPS z udzielonych świadczeń społecznych – pieniężnych, w naturze i usługach,
- 3) sprawozdania z działalności jednostek organizacyjnych pomocy społecznej i organizacji pozarządowych realizujących zadania publiczne oraz inne statutowe,
- 4) sprawozdania z realizacji sektorowych programów Strategii,
- 5) ocena zasobów pomocy społecznej.

Jest to określone w ustawie o pomocy społecznej zadanie monitorowania stanu zasobów pomocy społecznej i weryfikowania wiedzy o problemach społecznych w mieście. Ocenę zasobów pomocy społecznej przygotowuje się w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej. Zasoby obejmują w szczególności infrastrukturę, kadre, organizacje pozarządowe i nakłady finansowe na zadania pomocy społecznej, bez względu na podmiot je finansujący i realizujący. Ocena obejmuje osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej, rodzaje problemów oraz ich rozkład ilościowy. Formularz oceny zasobów pomocy społecznej składa się z części tabelarycznych, sekcji opisowych, a także wskaźników pozwalających na sformułowanie rekomendacji.

Dane z w/w źródeł można porównywać rok do roku. W oparciu o analizę danych statystycznych, dokumenty strategiczne wymienione w rozdziale II, katalogi problemów określone ustawami w tym zwłaszcza ustawą o pomocy społecznej, a także opinie zainteresowanych środowisk, można sformułować cele strategiczne i kierunki działania, które będą służyć rozwiązywaniu autentycznych problemów społecznych.

2. Katalog problemów społecznych

Najpełniejszy katalog problemów społecznych mający praktyczne zastosowanie do niniejszej Strategii, daje ustawa o pomocy społecznej. Są to jednocześnie przy spełnianiu kryteriów dochodowych, przesłanki do udzielania pomocy. Przedstawia się on następująco:

- 1) ubóstwo,
- 2) sieroctwo,
- 3) bezdomność,
- 4) bezrobocie,
- 5) niepełnosprawność,
- 6) długotrwała lub ciężka choroba,
- 7) przemoc w rodzinie,
- 8) potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- 9) bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
- 10) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- 11) alkoholizm lub narkomania.

W/w katalog w połączeniu z diagnozą zawartą w Strategii i w sektorowych programach pomocy daje możliwość sformułowania celów, kierunków i sposobów działania.

3. Identyfikacja środowisk wykluczonych / zagrożonych wykluczeniem społecznym

1. Cechy jednostek / grup wykluczonych:

- a) mniejszy zakres uprawnień do uczestnictwa w życiu społecznym,
- b) brak lub niskie wykształcenie oraz niedostosowanie do potrzeb rynku pracy,
- c) ograniczenie konsumpcji (ubóstwo – w tym niski dochód na poziomie minimum egzystencji lub całkowity brak dochodu, dziedziczenie ubóstwa),
- d) ograniczony dostęp do usług zdrowotnych, do korzystania z kultury, wypoczynku,
- e) gorsza od przeciętnej sytuacja mieszkaniowa.

2. Ponadto jednostki i grupy społecznie wykluczone, narażone są w sferze działania społecznego na:

- a) ograniczoną możliwość decydowania o sobie,
- b) mniejsze możliwości wyboru oraz więcej przymusu,
- c) uzależnienie od instytucji pomocowych,
- d) przekazywanie wzorów zachowań uniemożliwiających pełnienie ról społecznych zgodnie z oczekiwaniami społecznymi,
- e) zanik więzi społecznych.

3. Efekt synergiczny wyżej wymienionych cech występować może głównie w następujących grupach, wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem, określonych wcześniej w diagnozie i katalogu problemów społecznych:

- a) osoby bezdomne,
- b) osoby żyjące w substandardowych warunkach mieszkaniowych w tym tzw. budynki socjalne,
- c) osoby długotrwale bezrobotne,
- d) osoby niepełnosprawne ze szczególnym uwzględnieniem chorych psychicznie oraz osób starszych,
- e) rodziny dysfunkcyjne ze szczególnym uwzględnieniem wychowywanych w nich dzieci,
- f) osoby uzależnione od alkoholu i środków psychoaktywnych,
- g) osoby zwalniane z zakładów karnych oraz ośrodków resocjalizacyjnych.

4. Dane statystyczne za 2016 r.

W Strategii przedstawiono wybrane dane statystyczne za 2016 r. Wszystkie coroczne sprawozdania z działalności jednostek i realizacji Programów zawierają precyzyjne informacje, które mogą być wykorzystane do ewaluacji Strategii i wynikających z niej Programów. Sektorowe programy będą zawierać szczegółową diagnozę konkretnych problemów społecznych.

Informacje Wydziału Spraw Obywatelskich UM w Jaworznie

Tabela Nr 1: Liczba ludności.

Obszar administracyjny		152,2 km
Liczba ludności		90 131
	w tym: mężczyzn	43 293
	kobiet	46 838
Liczba urodzeń		849
Liczba zgonów		1 068
Liczba ludności w wieku produkcyjnym		57 723
	w tym: mężczyzn	30 218
	kobiet	27 505
Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym		17 743
	w tym: mężczyzn	5 540
	kobiet	12 203

Informacje Powiatowego Urzędu Pracy w Jaworznie.

Stopa bezrobocia XII 2016 r. w Jaworznie – 5,9 %
w województwie – 6,6 %
w kraju – 8,3 %

Tabela Nr 2: Struktura bezrobocia.

Struktura bezrobocia			
Kategoria	Liczba ogółem	Liczba kobiet	Liczba mężczyzn
Bezrobotni zarejestrowani w PUP	1779	1003	776
Bezrobotni z prawem do zasiłku	276	176	100
Bezrobotni bez prawa do zasiłku	1503	827	676
Młodzież do 25 roku życia	193	122	71
Długotrwale bezrobotni	810	468	342
Bezrobotni wg. wykształcenia:			
Wyższe	279	190	89
Polic. średnie zawodowe	458	289	169
Średnie ogólnokształcące	254	174	80

Zasadnicze zawodowe	408	186	222
Gimnazjum i poniżej	380	164	216

Informacje Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jaworznie (świadczenia wg kryterium dochodowego dla osób samotnych – 534 zł, dla osób w rodzinie 514 zł.)

Tabela Nr 3: Liczba osób i rodzin objętych pomocą.

Rodzaj świadczenia	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i zadań własnych (bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania)	2100	1428	2757
Pomoc udzielona w postaci pracy socjalnej	X	2126	4416
w tym: wyłącznie w postaci pracy socjalnej	X	719	1697

Tabela nr 4: Powody przyznania pomocy finansowej lub rzeczowej.

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	
Ubóstwo	730	1349	
Sieroctwo	0	0	
Bezdomność	188	197	
Potrzeba ochrony macierzyństwa	60	260	
W tym: wielodzietność	40	215	
Bezrobocie	470	1031	
Niepełnosprawność	704	1270	
Długotrwała choroba	550	1020	
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	363	1067	
w tym:	Rodziny niepełne	115	355
	Rodziny wielodzietne	85	454
Przemoc w rodzinie	71	234	
Alkoholizm	234	301	
Narkomania	15	15	
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	29	32	
Zdarzenie losowe	16	33	

Tabela Nr 5: Typy rodzin objętych pomocą.

Wyszczególnienie		Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	
0		1	3	
Rodziny ogółem		01	2147	4454
o liczbie osób:	1	02	951	951
	2	03	590	1180
	3	04	333	999
	4	05	114	456
	5	06	115	575
	6 i więcej	07	44	293
w tym rodziny z dziećmi ogółem		08	384	1435
o liczbie dzieci:	1	09	131	342
	2	10	124	444
	3	11	84	391
	4	12	30	160
	5	13	9	55
	6	14	5	35
	7 i więcej	15	1	8
Rodziny niepełne ogółem		16	166	512
o liczbie dzieci: 1		17	71	154
2		18	52	156
3		19	27	114
4 i więcej		20	16	88
Rodziny emerytów i rencistów ogółem (wiersze 22+23+24+25)		21	403	723
o liczbie osób:	1	22	226	226
	2	23	91	182
	3	24	53	159
	4 i więcej	25	33	156

Informacje Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Jaworznie.

Tabela nr 6: Liczba Niebieskich Kart założonych przez instytucje.

Instytucja zakładająca Niebieską Kartę	Ilość Niebieskich Kart 196
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	9
Komenda Miejska Policji	167

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	6
Oświata	3
Ośrodek Interwencji Kryzysowej	11

Tabela nr 7: Liczba Niebieskich Kart i grup roboczych.

Liczba Niebieskich Kart	Liczba grup roboczych	Liczba ofiar przemocy	Liczba sprawców	Liczba rodzin objętych pomocą grup roboczych	Liczba NK zakończonych
196	1467	Kobiety 181	Kobiety 14	228	173
		Mężczyźni 13	Mężczyźni 183		
		Dzieci 4	-		

Tabela nr 8: Działania związane z realizacją procedury Niebieskie Karty w podziale na dzielnice miasta.

Dzielnice	Ilość Niebieskich Kart
Centrum Jaworzna, Ciężkowice, Bory, Byczyna, Jeleń	97
Osiedle Podłęże	37
Osiedle Stałe	30
Szczakowa	32

Tabela nr 9: Ogólna liczba interwencji domowych.

Ogólna liczba interwencji domowych zgłoszonych do interwencji Policji	1600
Liczba Niebieskich Kart założonych przez Policję	167
Liczba osób z interwencji zatrzymanych w izbie wytrzeźwień	82
Liczba osób z interwencji zatrzymanych w policyjnej izbie zatrzymań	3

Informacje Poradni terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia w Jaworznie.

Tabela nr 10: Ilość osób zarejestrowanych w Poradni dla Osób z Problemami Alkoholowymi.

Ilość osób, które skorzystały z Poradni	453	
Ilość osób uzależnionych	370	
w tym:	mężczyzn	297
	kobiet	73
Ilość osób współuzależnionych	83	
w tym:	mężczyzn	2
	kobiet	81

Informacje Miejskiego Zarządu Nieruchomości Komunalnych w Jaworznie.

Tabela nr 11: Liczba wyroków sądowych oraz osób zalegających z opłatami

Liczba wyroków sądowych	62	
Liczba wyroków sądowych o eksmisję z prawem do lokalu socjalnego	38	
Liczba wyroków sądowych o eksmisję bez uprawnienia do lokalu socjalnego	24	
Liczba osób regularnie płacących czynsz	1941	
Liczba osób zalegających na dzień 31 grudnia 2016 r. w tym również osoby posiadające zaległość jednomiesięczną	1453	
	w tym zalegające powyżej 6 miesięcy:	592

IV. ZASOBY INSTYTUCJONALNE

Sieć instytucji państwowych, samorządowych i organizacji pozarządowych, które mogą być realizatorami lub partnerami w realizacji Strategii jest duża i różnorodna. Instytucje i organizacje rozwijają swoją działalność, powstają również nowe podmioty. Każdy program sektorowy określi realizatorów działań we własnym obszarze działania.

Strategia określa następujące obszary działania/adresatów programów sektorowych:

- 1) osoby starsze,
- 2) wspieranie rodziny i rozwój pieczy zastępczej,
- 3) osoby uzależnione (alkohol, narkotyki),
- 4) ofiary przemocy w rodzinie,
- 5) osoby niepełnosprawne,
- 6) osoby bezdomne,
- 7) osoby bezrobotne,
- 8) usługi społeczne.

V. BUDOWA PROGRAMÓW STRATEGII

W celu ujednoczenia procesu planowania działań w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, należy wprowadzić elementy składowe programów. Przedstawiony wykaz nie jest zamknięty i obligatoryjny. Ostateczna struktura programu zależy od potrzeb, wymagań instytucji finansujących i założonego celu.

1. Elementy składowe programu:

- 1) wprowadzenie,
- 2) dokumenty strategiczne,
- 3) diagnoza społeczna,
- 4) cel główny programu,
- 5) cele szczegółowe programu,
- 6) kierunki działań, działania, wskaźniki realizacji,
- 7) zasoby Instytucjonalne,
- 8) adresaci programu,
- 9) ramy finansowe,
- 10) monitoring i ewaluacja,
- 11) postanowienia końcowe.

2. Cechy dobrze opracowanego programu:

- 1) celowość – w następstwie wdrożenia projektowanych czynności, zaplanowane cele zostaną faktycznie osiągnięte,
- 2) racjonalność – dobranie środków i sposobów działania zwiększających skuteczność, na podstawie zgromadzonej jak największej liczby informacji o faktach, zdarzeniach oraz ich związkach przyczynowych lub współwystępowaniu,
- 3) ekonomiczność – działanie jest oszczędne i wydajne, jeżeli prowadzi do zamierzonych skutków i zadowalających wyników przy relatywnie niskich nakładach. Powinno się wykorzystać jedynie takie nakłady, które okażą się niezbędne do realizacji celu,
- 4) spójność wewnętrzna – układ działań, które są wzajemnie uporządkowane i zharmonizowane. Planowane działania nie powinny się wykluczać, tak aby realizacja jednych nie uniemożliwiała podjęcia drugich, bądź w następstwie jednych uzyskuje się skutki niwelowane innymi działaniami,
- 5) komplementarność – należy brać pod uwagę różne, nawet konkurencyjne opcje, zwłaszcza kiedy wprowadza się rozwiązania nowatorskie. Gdy takie rozwiązania zawiodą, powodzenie mogą zapewnić sprawdzone już wcześniej i utrwalone sposoby działania. I odwrotnie – gdy te ostatnie przestają być efektywne, oczekiwane rezultaty można osiągnąć w następstwie uzupełniających je rozwiązań innowacyjnych,
- 6) interdyscyplinarność – korzystanie z wiedzy zaczerpniętej z różnych dziedzin nauki np. socjologii, psychologii, ekonomii,
- 7) kompleksowość – połączenie w całość wszystkich elementów składowych programu aby ułatwić koordynację działań i współpracę realizatorów,
- 8) elastyczność – tworzenie i realizacja programów jest procesem, który przebiega w zmieniającej się rzeczywistości. Kierunki tych zmian są często trudne do przewidzenia. Z tego względu niezbędna jest elastyczność, jaka zapewnia gotowość realizatorów do aktualizacji i korekty przyjętych rozwiązań.

3. Wartości i zasady.

Przedstawione wartości i zasady są ogólnie uznawanym zestawem doktryn i norm, tego co powinno być cenne i godne uznania dla podmiotów realizujących cele polityki społecznej, w tym również dla twórców programów działania.

1. Podstawowe wartości współczesnej polityki społecznej:

- 1) bezpieczeństwo socjalne tzn. gwarancja dochodów i usług na wypadek pojawienia się tzw. ryzyka socjalnego (choroba, bezrobocie, inwalidztwo, itp.),
- 2) wiara w zasoby ludzkie, a więc inwestycje w człowieka tzw. tworzenie równych szans rozwoju dla ludzi,
- 3) pokój społeczny, traktowany jako wartość podstawowa dla utrzymania harmonijnej współpracy i współżycia między ludźmi,
- 4) życie rodzinne – uznanie rodziny za podstawową instytucję społeczną.

2. Podstawowe zasady realizowane w polityce społecznej:

- 1) zasada samopomocy – pomoc wzajemna ludzi zmagających się z podobnymi problemami, pomoc silniejszych dla słabszych,
- 2) zasada pomocniczości – jednostka powinna otrzymać wsparcie najpierw od rodziny, sąsiadów, grup samopomocowych, organizacji pozarządowych, a na końcu od instytucji samorządowych i państwowych,
- 3) zasada solidaryzmu społecznego – wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych grup,
- 4) zasada przezorności – bezpieczeństwo socjalne jednostki powinno wynikać przede wszystkim z indywidualnej przezorności i odpowiedzialności za siebie i własną rodzinę,
- 5) zasada partycypacji – taka organizacja życia społecznego, która poszczególnym ludziom zapewnia możliwość pełnej realizacji swoich ról społecznych, natomiast poszczególnym grupom pozwala zająć równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie,
- 6) zasada samorządności – realizacja takich wartości jak wolność i podmiotowość człowieka, wyrażającej się w takiej organizacji życia społecznego, która jednostkom i grupom gwarantuje prawo do aktywnego udziału w istniejących instytucjach społecznych oraz tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów,
- 7) zasada dobra wspólnego – takie działania władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne,
- 8) zasada wielosektorowości – równoczesne funkcjonowanie publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

VI. CEL GŁÓWNY STRATEGII

Mając na względzie :

- 1) definicję polityki społecznej Juliana Auleytnera, który określa ją jako „działalność państwa, samorządu i organizacji pozarządowych, której celem jest wyrównanie drastycznych różnic socjalnych między obywatelami, dawanie im równych szans i asekurowanie ich przed skutkami ryzyka socjalnego”,
- 2) cel główny (misję) „Strategii Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006 – 2020. Aktualizacja 2015.”, który brzmi: „poprawa warunków i jakości życia mieszkańców województwa śląskiego”

przyjmuje się następujący cel główny (misję) Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Jaworznie na lata 2017 – 2020

„Zaspokojenie potrzeb społecznych oraz przeciwdziałanie zagrożeniom w stopniu zapewniającym równowagę społeczną i rozwój miasta, ze szczególnym uwzględnieniem działań na rzecz osób, rodzin i środowisk zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym”.

VII. CELE STRATEGICZNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ I DZIAŁANIA

1. Definicje.

CELE STRATEGICZNE – są to powzięte zamierzenia, a więc to co chcielibyśmy osiągnąć w przyszłości. Stanowią wynik skonkretyzowanych potrzeb. Powinny być jasno i przejrzysto określone, tak aby nie pozostawiały wątpliwości co do zgodności z celem głównym (misją) dokumentu strategicznego. Powinny być ponadto ściśle sformułowane, mierzalne, ambitne, realistyczne i określone w czasie. Cele strategiczne są liczbowo nieliczne oraz bardzo ogólne.

KIERUNKI DZIAŁAŃ – pośrednie elementy planowania strategicznego, które występują po celach strategicznych, a przed działaniami. Skupiają przedsięwzięcia o podobnym charakterze lub z tego samego obszaru merytorycznego.

DZIAŁANIA – najbardziej szczegółowy i konkretny element planowania strategicznego, zawierający zwykle także potencjalnych realizatorów.

PRIORYTETY – ważne zadania, które trzeba wykonać w pierwszej kolejności i które stanowią głównie wyzwania, przy czym priorytety nie są problemami, a raczej ich rozwiązaniami.

2. Zasady.

1. Należy zapewnić spójność programów sektorowych z celami strategicznymi i kierunkami działań Strategii.
2. Cele strategiczne i kierunki działań wskazane przez Strategię są rekomendowane do programów sektorowych.

3. Działania (sposoby realizacji, zadania, metody i środki) określają programy sektorowe.

4. Niektórym działaniom można nadać rangę priorytetu.

3. Cele strategiczne i kierunki działań.

CEL STRATEGICZNY 1

Poprawa jakości i poziomu życia osób starszych.

KIERUNKI DZIAŁAŃ

1. Edukacja.
2. Pomoc instytucjonalna.
3. Świadczenia materialne i usługi społeczne.
4. Opieka zdrowotna i profilaktyka.
5. Aktywizacja społeczna i kulturalna.
6. Aktywizacja sportowa i turystyczno – rekreacyjna.
7. Współpraca samorządu z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych.

„Program wspierania osób starszych” zostanie przyjęty uchwałą Rady Miejskiej w Jaworznie w 2017 r.

CEL STRATEGICZNY 2

Utrzymanie lub przywrócenie zdolności rodziny do pełnienia funkcji opiekuńczo – wychowawczych poprzez wzmocnienie działań profilaktycznych i doskonalenie metod pracy z rodziną na rzecz pozostawienia lub powrotu dziecka do rodziny.

KIERUNKI DZIAŁAŃ

1. Poprawa sytuacji materialnej rodzin w ramach różnych systemów zabezpieczenia społecznego.
2. Aktywizacja zawodowa.
3. Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.
4. Reintegracja rodziny.
5. Pomoc w opiece i wychowaniu dzieci.
6. Promowanie wartości rodziny.

Uchwałą Nr XV/218/20185 Rady Miejskiej w Jaworznie z dnia 17 grudnia 2015 r. przyjęto Gminny Program Wspierania Rodziny w Jaworznie na lata 2016-2018.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich programów wspierania.

CEL STRATEGICZNY 3

Zapewnienie optymalnej opieki, wychowania i nauki dzieciom pozbawionym całkowicie lub częściowo opieki rodziców, a także w usamodzielnieniu się oraz rozwój i wsparcie rodzinnych form pieczy zastępczej.

KIERUNKI DZIAŁAŃ

1. Promowanie i rozwój różnych form rodzinnej pieczy zastępczej.
2. Wspieranie istniejących form pieczy zastępczej.
3. Powrót dziecka z pieczy zastępczej do rodziny.
4. Pomoc w usamodzielnianiu i integracji ze środowiskiem pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.
5. Specjalizacja istniejących form instytucjonalnej pieczy zastępczej.
6. Podniesienie jakości usług świadczonych dziecku i rodzinie w obszarze pieczy zastępczej.

Uchwałą Nr XV/219/2015 Rady Miejskiej w Jaworznie z dnia 17 grudnia 2015 r. przyjęto Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Jaworznie na lata 2016-2018.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów rozwoju pieczy zastępczej.

CEL STRATEGICZNY 4

Minimalizacja szkód spowodowanych używaniem alkoholu poprzez stworzenie zintegrowanego systemu współpracy pomiędzy instytucjami, organizacjami i grupami zajmującymi się profilaktyką uzależnień.

KIERUNKI DZIAŁAŃ

1. Zwiększanie świadomości mieszkańców Gminy Miasta Jaworzna na temat szkodliwości używania alkoholu poprzez prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień.
2. Promowanie właściwych postaw społecznych w walce z uzależnieniem od alkoholu m. in. poprzez promocję zdrowego stylu życia.
3. Zapobieganie powstawaniu nowych problemów związanych z nadużywaniem alkoholu, zwłaszcza w środowisku dzieci i młodzieży.
4. Zmniejszanie negatywnych skutków spowodowanych nadużywaniem alkoholu poprzez wspieranie osób i rodzin dotkniętych problemem alkoholowym.
5. Wspieranie programów profilaktycznych i działań społeczności lokalnej w walce z uzależnieniami.
6. Poszerzanie oferty programów pomocy psychologicznej, psychoterapeutycznej, rehabilitacyjnej i prawnej dla osób uzależnionych, wykluczonych społecznie lub zagrożonych wykluczeniem.

7. Zwiększanie dostępności świadczeń w zakresie terapii, rehabilitacji oraz reintegracji społecznej poprzez rozwój specjalistycznych placówek realizujących programy profilaktyczno – terapeutyczne dla osób uzależnionych.
8. Zapobieganie przypadkom naruszenia prawa w handlu napojami alkoholowymi (reklama, sprzedaż nieletnim i nietrzeźwym, nietrzeźwość w zakładzie pracy, nielegalna produkcja i handel).
9. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i organizacji pozarządowych służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych.
10. Tworzenie i wzbogacanie bazy materialnej, organizacyjnej i merytorycznej niezbędnej do realizacji zadań wynikających z Programu.

Uchwałą Nr XXII/328/2016 Rady Miejskiej w Jaworznie z dnia 27 października 2016 r. przyjęto Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla Gminy Miasta Jaworzna na 2017 rok.

Program przyjmowany jest corocznie, zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

CEL STRATEGICZNY 5

Ograniczenie używania narkotyków oraz związanych z tym problemów społecznych i zdrowotnych, a także podniesienie świadomości mieszkańców Gminy Miasta Jaworzna na temat zagrożeń wynikających z używania substancji psychoaktywnych.

KIERUNKI DZIAŁAŃ

1. Zmniejszanie rozmiaru szkód społecznych i zdrowotnych spowodowanych używaniem narkotyków.
2. Wzmacnianie świadomości różnych grup społecznych i zawodowych w zakresie rozpoznawania pierwszych symptomów uzależnienia od substancji psychoaktywnych.
3. Przekazywanie mieszkańcom miasta informacji o instytucjach udzielających pomocy uzależnionym i współuzależnionym.
4. Zwiększanie oferty pomocy i wsparcia dla osób zagrożonych uzależnieniem od narkotyków i ich rodzin.
5. Promocja zdrowego stylu życia, wolnego od środków uzależniających.
6. Zwiększenie dostępności do alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.
7. Współpraca z podmiotami działającymi w obszarze przeciwdziałania narkomanii.
8. Podejmowanie działań w zakresie ograniczenia przestępczości narkotykowej.
9. Monitorowanie problemów narkotykowych na terenie Gminy Miasta Jaworzna.

Uchwałą Nr XXII/329/2016 Rady Miejskiej w Jaworznie z dnia 27 października 2016 r. przyjęto Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2017 – 2019 dla Gminy Miasta Jaworzna.

CEL STRATEGICZNY 6

Ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie i ochrona ofiar przemocy w rodzinie oraz zwiększenie skuteczności i jakości oddziaływań systemu pomocy interdyscyplinarnej wobec problemu przemocy w rodzinie.

KIERUNKI DZIAŁAŃ

1. Profilaktyka i edukacja społeczna.
2. Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.
3. Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie.
4. Podnoszenie kompetencji służb społecznych i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Uchwałą Nr X/111/2015 Rady Miejskiej w Jaworznie z dnia 27 października 2015 r. przyjęto „Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2015 - 2020”.

Realizacja zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie należy do zadań gminy i powiatu, na podstawie ustawy o pomocy społecznej i ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

CEL STRATEGICZNY 7

Wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych, wzmocnienie ich uczestnictwa i pełnego rozwoju w obszarze życia społecznego i zawodowego.

KIERUNKI DZIAŁAŃ

1. Działania profilaktyczne, wspierające i wczesna interwencja – system pomocy rodzinom osób niepełnosprawnych.
2. Równe szanse edukacyjne dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.
3. Zatrudnienie i rozwój zawodowy osób niepełnosprawnych – system wzajemnej współpracy: pracodawca a pracownik.
4. Rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych.
5. Wsparcie instytucjonalne.
6. Działalność sektora NGO - kształtowanie właściwych postaw społecznych wobec osób niepełnosprawnych.

„Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Jaworznie na lata 2017-2020” zostanie przyjęty uchwałą Rady Miejskiej w Jaworznie w 2017 r.

CEL STRATEGICZNY 8

Zmniejszenie liczby osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością poprzez działania skierowane na przeciwdziałanie i rozwiązywanie problemu bezdomności.

KIERUNKI DZIAŁAŃ

1. DZIAŁANIA PREWENCYJNE

Działania polegające na wykorzystaniu wybranych instrumentów pomocy społecznej, mieszkalnictwa, aktywizacji społecznej i zawodowej, możliwości redukcji i spłaty zadłużeń, a więc podjęciu wczesnej interwencji zapobiegającej utracie mieszkania i umożliwieniu pozostania zagrożonych bezdomnością osób w dotychczasowym środowisku.

2. DZIAŁANIA INTERWENCYJNE

Działania polegające na doraźnym i tymczasowym zapewnieniu wsparcia, udzielaniu schronienia, ochronie życia i zdrowia osób bezdomnych oraz zabezpieczeniu ich podstawowych potrzeb życiowych.

3. DZIAŁANIA INTEGRACYJNE

Działania skierowane na wyjście z bezdomności osób jej doświadczających oraz uzyskanie przez nie samodzielności w sferach m.in. zawodowej, mieszkaniowej, społecznej, stosownie do ich potrzeb i możliwości.

„Program Rozwiązywania Problemu Bezdomności w Jaworznie” zostanie przyjęty uchwałą Rady Miejskiej w Jaworznie w 2017 r.

CEL STRATEGICZNY 9

Promocja zatrudnienia oraz aktywizacja lokalnego rynku pracy w Jaworznie ze szczególnym uwzględnieniem procesu aktywizacji osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy, zagrożonych wykluczeniem społecznym.

KIERUNKI DZIAŁAŃ

1. Udzielanie pomocy osobom bezrobotnym i innym osobom poszukującym pracy w uzyskaniu odpowiedniego zatrudnienia oraz pracodawcom w znalezieniu odpowiednich pracowników.
2. Zapewnienie odpowiedniej skuteczności zatrudnieniowej z wykorzystaniem instrumentów rynku pracy.
3. Objęcie działaniami aktywizującymi bezrobotnych i poszukujących pracy w celu zwiększenia ich mobilności zawodowej na rynku pracy.

Uchwałą Nr XXIX/393/2009 Rady Miejskiej w Jaworznie z dnia 22 stycznia 2009 r. przyjęto „Program Promocji Zatrudnienia i Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy w Jaworznie na lata 2009 – 2020”.

Uchwałą Nr LIII/691/2006 Rady Miejskiej w Jaworznie z dnia 28 kwietnia 2006 r. przyjęto „Program przeciwdziałania negatywnym skutkom długotrwałego bezrobocia poprzez wspieranie zatrudnienia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w Jaworznie”. Po wprowadzeniu planowanych zmian w ustawodawstwie, zostanie sporządzony jeden, kompleksowy program przeciwdziałania bezrobociu w Jaworznie.

CEL STRATEGICZNY 10

Poprawa warunków i jakości życia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i społecznie wykluczonych poprzez rozwój usług społecznych.

KIERUNKI DZIAŁAŃ

1. Promowanie i wspieranie działań na rzecz rozszerzenia oferty usług świadczonych przez podmioty funkcjonujące w obszarze pomocy i integracji społecznej w tym usług wysokospecjalistycznych.
2. Zwiększenie dostępu do danych na temat instytucji działających w obszarze pomocy i integracji społecznej oraz świadczonych przez nią usług.
3. Identyfikacja obszarów polityki społecznej, w których występuje zapotrzebowanie na usługi.
4. Klasyfikacja usług społecznych.
5. Standaryzacja usług.
6. Integracja usług.
7. Budowanie partnerstw lokalnych.
8. Zlecanie zadań publicznych organizacjom pozarządowym.

Obecny szybki rozwój usług społecznych jest tłumaczony kreowaniem nowego modelu - inwestycyjnej polityki społecznej opartej na usługach. Zastępuje on dotychczasowy model redystrybucji transferów finansowych. Dodatkowym, ważnym czynnikiem jest proces urynkowania polityki społecznej, który współwystępuje z przemianami demograficznymi (starzenie się społeczeństwa) oraz przeobrażeniami w strukturze rodziny.

W literaturze przedmiotu wskazuje się następujące cechy usług społecznych:

- a) są czynnościami podejmowanymi w celu bezpośredniego zaspokojenia ludzkich potrzeb i nie polegają na wytwarzaniu dóbr materialnych,
- b) służą zaspokojeniu indywidualnych potrzeb jednostek i rodzin, choć ich jakość i dostępność mają wpływ na funkcjonowanie szerszych zbiorowości i grup społecznych,

- c) mogą być finansowane, organizowane i dostarczane zarówno przez instytucje publiczne jak i niepubliczne (organizacje pozarządowe, prywatne),
- d) uzyskiwane są bezekwiwalentnie, częściowo odpłatnie lub w pełni odpłatnie.

Jednym z najważniejszych problemów ze sfery usług socjalnych jest brak integracji usług w zakresie opieki długoterminowej. Wobec gwałtownie starzejącego się społeczeństwa oraz procesów deinstytucjonalizacji rodziny, którym towarzyszy ciągle wysoki poziom emigracji zarobkowej, wzrasta potrzeba zintegrowanego zarządzania usługami opieki długoterminowej. Niestety, system publicznych usług jest w Polsce od lat nieuregulowany i podzielony między usługi jednostek organizacyjnych pomocy społecznej oraz usługi instytucji ochrony zdrowia. Dochodzą do tego ograniczone możliwości finansowe państwa i samorządu.

Ocenę kondycji usług społecznych w Jaworznie oraz ich perspektyw, przedstawi dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jaworznie w sprawozdaniu z realizacji programów wynikających ze Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Jaworznie w kolejnych okresach sprawozdawczych.

CEL STRATEGICZNY 11

Profesjonalizm służb społecznych.

KIERUNKI DZIAŁAŃ

1. Doskonalenie zawodowe – podnoszenie wiedzy i kompetencji.
2. Interdyscyplinarność działań – korzystanie z wiedzy z różnych dziedzin nauki.
3. Rozwój umiejętności interpersonalnych.
4. Wzmocnienie zdolności mediacyjnych i negocjacyjnych.
5. Rozwój umiejętności posługiwania się innowacyjnymi metodami działania.
6. Udostępnianie i upowszechnianie przykładów dobrych praktyk i innowacyjnych rozwiązań.
7. Przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu.
8. Rozwój pracy socjalnej w tym:
  - a) superwizja – nadzór i wsparcie merytoryczne respektujące autonomię pracownika socjalnego, pogłębiająca jego motywację do ciągłego doskonalenia zawodowego i przeciwdziałająca wypaleniu zawodowemu,
  - b) oddzielenie pracy socjalnej od postępowania w sprawie świadczeń z pomocy społecznej.
9. MOPS koordynatorem i animatorem działań w zakresie pomocy społecznej.

Profesjonalne, zaangażowane kadry to warunek powodzenia wszelkich działań. To oczywiste stwierdzenie nabiera szczególnego znaczenia, jeżeli mówimy o działaniach podejmowanych w sferze rozwiązywania

problemów społecznych. Wymagania dotyczą tu nie tylko wszechstronnej wiedzy, ale wielkiej wrażliwości, wysokiego poziomu empatii, umiejętności komunikowania się, a jednocześnie konsekwencji, stanowczości i daru przekazywania informacji i prawd bardzo trudnych do zaakceptowania dla osób, wielokrotnie w bardzo trudnej sytuacji.

Tylko ciągle podnoszenie kwalifikacji, a więc nabywanie nowych umiejętności i lepsze wykorzystywanie już posiadanych, poszerzanie i pogłębianie wiedzy daje szansę na sprostanie wyzwaniom, przed którymi stają osoby zaangażowane w rozwiązywanie problemów społecznych.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jaworznie w czerwcu 2016 r. aplikował o środki w ramach konkursu ogłoszonego przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja i Rozwój w ramach poddziałania 2.5. W drodze negocjacji, wniosek został rekomendowany do otrzymania dofinansowania w łącznej kwocie wydatków kwalifikowalnych 358 693,75 zł. (100% dofinansowania). Projekt będzie realizowany w okresie od 01.09.2017 r. do 31.08.2019 r.

Cel szczegółowy projektu obejmuje wzmocnienie potencjału instytucji tj. MOPS Jaworzno, działającej na rzecz włączenia społecznego, w celu poprawienia obsługi osób zgłaszających się do MOPS, polegającej na wprowadzeniu modelu „oddzielenia pracy administracyjnej od pracy socjalnej oraz usług socjalnych”.

W ramach projektu główne działania obejmują III fazy: przygotowanie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej do przeprowadzenia zmian, wdrożenie modelu zmian oraz testowanie wprowadzonych działań. Projekt swym zasięgiem obejmie pracowników całej organizacji, również w postaci wsparcia szkoleniowego, a dla pracowników socjalnych dodatkowo wsparcie ze strony psychologa do przeprowadzenia superwizji. W ramach zmiany struktury ośrodka pomocy społecznej zostaną wyodrębnione 4 Zespoły/Stanowiska: Zespół/Stanowisko ds. pierwszego kontaktu, Zespół/Stanowisko ds. pracy socjalnej, Zespół/Stanowisko ds. usług socjalnych, Zespół/Stanowisko ds. świadczeń przyznawanych decyzją. Wdrożenie projektu przyczyni się do realizacji jednego z celów PO WER, tj. *Wzmocnienie potencjału instytucji działających na rzecz włączenia społecznego Osi II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji.*

VIII. WSKAŹNIKI REALIZACJI DZIAŁAŃ

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej Strategia powinna zawierać określenie wskaźników realizacji działań. Wskaźniki realizacji działań zmierzających do rozwiązywania konkretnych problemów, będą zawierać sektorowe programy pomocy. Wskaźniki będą rozumiane jako mierniki celów jakie mają być osiągnięte, zaangażowanych zasobów, efektów, różnych zmiennych społeczno – ekonomicznych oraz podejmowanych działań. Reprezentatywność oraz merytoryczna odpowiedniość wskaźników uzależniona jest m.in. od stopnia konkretyzacji sformułowanych celów i działań.

Zestaw wskaźników powinien być:

- a) prosty w rozumieniu i interpretacji,
- b) jednorodny, spójny, zwarty,
- c) mierzalny w tym w założonych jednostkach czasu,
- d) pochodzić z wiarygodnych źródeł, które gwarantują jednolitą metodologię pomiaru,
- e) nie stanowić dużego obciążenia dla sprawozdawczości.

Należy mieć świadomość, że dla niektórych celów i działań nie ma w ogóle możliwości pomiaru ilościowego, ze względu na ich naturę lub brak danych, czy też brak możliwości oceny w oderwaniu od aspektów innych obszarów problemowych.

IX. PROGNOZA ZMIAN W ZAKRESIE OBJĘTYM STRATEGIĄ

W ślad za Strategią Polityki Społecznej Województwa Śląskiego należy stwierdzić, że precyzyjnie można określić jedynie kierunek zmian demograficznych. Są one nieuniknione i obejmują takie procesy jak: zmniejszanie się liczby ludności, postępujący proces starzenia się społeczeństwa, ujemny przyrost naturalny, brak zastępowalności pokoleń, opóźnianie decyzji prokreacyjnych czy tendencja wzrostowa skali emigracji.

Zmiany demograficzne pociągają za sobą określone zmiany społeczne jak np. zwiększenie roli seniora na rynku pracy i w życiu społecznym. Z tego powodu ważne jest jak najdłuższe utrzymanie sprawności psychofizycznej przez osoby starsze. Aktywne starzenie się, w tym aktywność fizyczna, społeczna i intelektualna seniorów, może opóźnić proces wchodzenia w niepełnosprawność i niesamodzielność. Ważną funkcję w tym zakresie pełni profilaktyka i promocja zdrowia.

Zmiany demograficzne pociągają za sobą także zmiany ekonomiczne i instytucjonalne jak np. sukcesywne zmniejszanie się liczby osób w wieku aktywności zawodowej (produkcyjnym), jak również wzrost zapotrzebowania na profesjonalnych i rodzinnych opiekunów osób zależnych w środowisku zamieszkania (w tym na instytucje zajmujące się taką opieką).

Trudno prognozować kierunki zmian, dotyczące zdiagnozowanych w dokumencie strategicznym problemów społecznych takich jak bezrobocie, ubóstwo, niepełnosprawność, uzależnienia (alkoholizm, narkomania), przemoc w rodzinie, bezdomność. Niektóre z tych problemów są konsekwencją pojawiających się na poziomie krajowym, europejskim czy globalnym czynników zewnętrznych, inne współwystępują ze sobą. Przy czym należy podkreślić, że tendencje wzrostowe lub spadkowe dotyczące danego problemu społecznego mogą być mierzalne w różnym stopniu, a uzyskane wyniki nieporównywalne w latach i niejednoznaczne w ocenie.

Trudno na razie definitywnie ocenić skutki programu 500+, a zwłaszcza jego znaczenie dla funkcjonowania rodziny oraz podejmowanych w obrębie rodziny planów prokreacyjnych. Ale można z dużą pewnością

stwierdzić, że świadczenia programu 500+ przekładają się korzystnie na wzrost jakości życia i zmniejszenie skali ubóstwa zwłaszcza w rodzinach wielodzietnych.

Do zadań pomocy społecznej należy przeciwdziałanie istniejącym problemom społecznym np. poprzez minimalizowanie ich skutków. O ile nie do końca możliwe jest zahamowanie pewnych negatywnych zjawisk i procesów społecznych, o tyle należy poszukiwać i wdrażać skuteczne instrumenty radzenia sobie z nimi. Działania skierowane do osób potrzebujących wsparcia mogą mieć charakter aktywizujący, profilaktyczny, wzmacniający, wspierający, pomocowy, edukacyjny, przystosowawczy, informacyjny i promocyjny.

X. RAMY FINANSOWE

Ze względu na szeroki zakres merytoryczny i czas obowiązywania Strategii i programów sektorowych, nie można precyzyjnie określić ram finansowych dokumentu strategicznego. Ostrożność w szacowaniu środków finansowych ma wiele przyczyn. Jedną z nich jest niepewność, co do przewidywanych dochodów i ewentualnych zmian przepisów w tym dotyczących kompetencji.

Potencjalne źródła finansowania Strategii:

- a) budżet państwa,
- b) budżet samorządu województwa,
- c) budżet gminy,
- d) środki funduszy celowych w tym szczególnie Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- e) fundusze unijne oraz inne zagraniczne mechanizmy finansowe,
- f) środki własne organizacji pozarządowych,
- g) darowizny rzeczowe i finansowe.

XI. MONITORING I EWALUACJA

W związku z tym, że nie jest możliwe precyzyjne zaplanowanie wszystkich działań i zadań w dłuższym czasie, Strategia powinna podlegać monitoringowi i ewaluacji, aby w miarę zmieniającej się sytuacji społeczno – gospodarczej, móc aktualizować zapisy Strategii i wynikających z niej programów.

Monitoring jest bieżącą weryfikacją wdrażanych działań pod względem zgodności z celami, harmonogramem itp. Natomiast ewaluacja jest to systematyczna i obiektywna ocena trwającego lub zakończonego programu – jego zaplanowania, wdrożenia, efektywności, skuteczności, wpływu i trwałości. Ewaluacja powinna dostarczać wiarygodnych i przydatnych informacji, pozwalając na wykorzystanie zdobytych w ten sposób wniosków w procesie podejmowania decyzji. Systematyczne zbieranie informacji pozwala na weryfikowanie podejmowanych działań jeszcze w trakcie ich realizacji.

Ewaluacja wiąże się wobec tego z oszczędnością pieniędzy, czasu, energii, a przede wszystkim z racjonalnym wykorzystaniem zasobów ludzkich. Tak więc dla Strategii, która nie jest aktem jednorazowym, ewaluacja ma zasadnicze znaczenie, dlatego w dokumencie jej dotyczącym nie może zabraknąć opisu sposobu monitoringu i ewaluacji wdrażanych działań.

Monitorowanie odbywa się na podstawie sprawozdawczości realizowanej na wszystkich poziomach wdrażania Strategii. Sprawozdawczość jest realizowana terminowo i cyklicznie. W jej skład wchodzi składane Radzie Miejskiej do 31 marca każdego roku:

- 1) sprawozdania z działalności jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- 2) sprawozdania z realizacji Strategii i wynikających z niej programów oraz składana do 30 kwietnia każdego roku Ocena Zasobów Pomocy Społecznej.

Elementem procesu monitorowania jest także zestaw wskaźników realizacji celów i działań w poszczególnych programach Strategii. Można wtedy określić jaki poziom osiągnęły wskaźniki w porównaniu rok do roku jak i w stosunku do wartości bazowych, jeżeli takie zostały ustalone.

Równocześnie z procesem monitorowania prowadzona jest ewaluacja. Biorą w niej udział realizatorzy programów, zainteresowane instytucje, jednostki organizacyjne gminy, organizacje pozarządowe, organy kontroli i nadzoru.

Do badań ewaluacyjnych stosować można obydwa rodzaje metod badawczych tj. techniki ilościowe (np. koszty, ilość świadczeniobiorców, ilość usług) i jakościowe (np. ankiety, obserwacje, opinie, dyskusje, raporty).

Badane mogą być m.in. takie elementy:

- 1) dostępność usług,
- 2) standard usług,
- 3) informacja o programie,

- 4) kompetencje realizatorów programu,
- 5) terminowość,
- 6) stopień realizacji celów i zadań,
- 7) pozytywne oddziaływanie programu,
- 8) poczucie bezpieczeństwa.

XII. POSTANOWIENIA KOŃCOWE

1. Koordynatorem Strategii jest Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jaworznie. Koordynatorów poszczególnych programów sektorowych wyznacza Prezydent Miasta Jaworzna, na wniosek Koordynatora Strategii. Prezydent Miasta Jaworzna ustala także obowiązki wszystkich koordynatorów.
2. Strategia i wynikające z niej programy i projekty to dokumenty otwarte i mogące podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno – ekonomiczną, rozeznanymi potrzebami miasta oraz wymogami prawa.
3. Wnioski i rekomendacje wynikające z ewaluacji Strategii należy składać do Koordynatora Strategii, który jest zobowiązany do uruchomienia procedury ewentualnych zmian w prowadzonych działaniach lub proponowania nowych działań w zakresie Strategii i programów.
4. Nie wszystkie programy muszą uzyskać rangę uchwały Rady Miejskiej. Jeżeli działanie mieści się w granicach upoważnień statutowych i możliwościach finansowych miejskiej jednostki organizacyjnej, program może sporządzić i wdrożyć kierownik tej jednostki, po uzgodnieniu z Prezydentem Miasta Jaworzna.

BIBLIOGRAFIA

1. „Raport” zespołu zadaniowego ds. Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu w ramach Wojewódzkiej Strategii Polityki Społecznej.
2. „Jak budować lokalne strategie profilaktyczne” - Janusz Sierosławski, Joanna Zamecka.
3. „W stronę aktywnej polityki społecznej” - pod redakcją Tomasza Kaźmierczaka i Marka Rymszy.
4. „Marginalizacja i wykluczenie społeczne” - Ryszard Szarfenberg.
5. „Rola i znaczenie diagnozy stanu w strategii rozwoju lokalnego – Teoria i Praktyka” - Dagmara Bieñkowska, Cezary Ulasiński.
6. „Krajowe i międzynarodowe konteksty polityki społecznej” - pod redakcją Juliana Auleytnera.
7. „Metodologia strategicznego rozwiązywania problemów społecznych” - Joanna Staręga – Piasek.